
УДК 336.647+330.47

Чмерук Г. Г.
Стороженко О. О.

ДВНЗ «Університет банківської справи»

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК НОВА ФОРМА ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті виділено та проаналізовано класифікаційні ознаки трансформації фінансових відносин. Детально розглянуто деякі з видів трансформаційних процесів, їхні характеристики, приклади, які мають місце на підприємствах. Аналіз літератури та останніх тенденцій дає змогу стверджувати про появу ще однієї форми трансформації фінансових відносин суб'єктів господарювання, а саме цифрової трансформації. Проаналізовано поняття «цифровізація» та «цифрова трансформація». Виділено три основні переваги, які несе в собі концепція цифрової трансформації, актуальні для будь-якого виду бізнесу: підвищення ефективності існуючої інфраструктури, виникнення якісно нових бізнес-моделей, збільшення виручки або скорочення витрат у наявних бізнес-моделях. Розглянуто наслідки цифрової трансформації.

Ключові слова: класифікація видів трансформації фінансових відносин, цифровізація, цифрова трансформація, технології перехідної трансформації, цифрова зрілість.

Постановка проблеми. В умовах еволюційних трансформаційних процесів в економічній системі України, беззаперечно, повинні корегуватися і підходи, пов'язані з організацією, регулюванням і плануванням фінансових відносин суб'єктів господарювання, здійсненням контролю з боку держави над їх ефективністю та результативністю. Відповідно до таких трактувань, можна стверджувати про необхідність узгодження між фінансовими відносинами та еволюційними змінами в країні та у світі загалом, яке повинно визначати організацію та механізми стабілізації фінансових відносин.

Методологія вивчення трансформацій фінансових відносин обов'язково повинна включати аспект класифікації (типологізації) об'єкта дослідження (процесу перетворень) чи його окремих складників (підпроцесів). Проте успішне вирішення цієї проблеми можливе лише за умови обґрунтування об'єктивних критеріїв, на основі яких здійснюється класифікація. Формування системи ознак, які у поєднанні та взаємодоповненні дають можливість, з одного боку, всебічно та повно описати, а з іншого – розмежувати (диференціювати) і виявити характерні особливості тих чи інших видів трансформацій, є доволі складним завданням.

Таблиця 1

Класифікація видів трансформації фінансових відносин суб'єктів господарювання

Критерій	Види трансформацій
За рівнем керованості процесу	– керовані – некеровані
Джерело походження	– екзогенні – ендогенні
Спрямованість	– спрямовані на досягнення фінансових цілей – спрямовані на досягнення нефінансових цілей
Міра запланованості	– спонтанні – сплановані
Міра швидкості в часі, характер	– еволюційні – революційні
За рівнем результату	– позитивний результат – негативний результат

Джерело: складено на основі [1]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед іноземних науковців та фахівців, що ґрунтовно займалися аналізом методів і засобів науково-практичного обґрунтування та застосування інновацій у цифровій фінансовій сфері, передусім слід назвати головних модераторів та топ-менеджерів міжнародних компаній, які приймали участь у найпрестижнішому в світі Глобальному саміті з інноваційних фінансів (IFGS) 2017 р. у Лондоні, зокрема це: Бен Стануей, д-р Філіп Трелівен, Девід Спроул, Каті Дарем, Кріс Вулард, Луїза Бретт, Марія Готш, Майк Сігал, Монті Манфорд, Нік Огден, Руй Моралес та багато інших учасників дискусії.

Вагомий внесок у розвиток теорії і практики управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання зробили відомі вітчизняні й зарубіжні науковці, зокрема: М. Білик, І. Бланк, Є. Брігем, Д. Ванькович, Ю. Воробійов, І. Зятковський, Г. Кірейцев, Л. Лахтіонова, О. Непочатенко, Л. Павлова, М. Петик, О. Підхонний, А. Поддєрьогін, Б. Пшик, Р. Слав'юк, Є. Стоянова, О. Філімоненков.

Ґрунтовні пропозиції щодо теоретико-методологічного базису та проблем і напрямів розроблення концепцій подальшого розвитку електронних та мобільних фінансових інноваційних технологій за останні роки висловлювала дуже незначна кількість українських учених, серед яких слід відзначити В. Апалькову, А. Маслова, Т. Богдан, С. Волосович, В. Плескач, С. Циганова, М. Тарасюк тощо.

Відаючи належне напрацюванням вітчизняних та зарубіжних економістів, здійсненим у галузі теорії та методології інноваційного розвитку економіки та побудови системи її фінансового забезпечення, слід зазначити, що проблематика цифровізації суб'єктів господарювання не знайшла свого остаточного вирішення в Україні, що й зумовлює актуальність теми дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є висвітлення нової форми трансформації фінансових відносин суб'єктів господарювання, а саме цифрової трансформації; виявлення проблем формування цифрової економіки в Україні у цілому; розроблення пропозицій щодо стратегічних пріоритетів цифрового розвитку у фінансово-економічних відносинах.

Виклад основного матеріалу. Огляд наукової літератури з даної теми дає можливість виділити такі класифікаційні ознаки трансформації фінансових відносин: міра спрямованості; джерело походження; міра запланованості; міра швидкості в часі, характер; об'єкт трансформації.

Певний варіант видів трансформаційних процесів як суттєвого цільового і специфічного чинника планування й управління фінансовими відносинами суб'єктів господарювання наведений нами в табл. 1.

Розглянемо більш детально деякі з видів трансформаційних процесів їх характеристики, приклади, які мають місце на підприємствах.

Ознака за рівнем керованості процесу трансформації фінансових відносин показує два можливих напрями її здійснення: керований, тобто усвідомлений планований, організований, мотивований та контрольований, результати якого можна прогнозувати; некерований – такий процес буде хаотичним, результати якого прогнозувати неможливо.

Рівень керованості процесу трансформації передбачає, що трансформація фінансових відносин є елементом стратегії фінансового управ-

ління суб'єктом господарювання та врахована в стратегії його економіко-інноваційного розвитку. У такому разі сам процес трансформації фінансових відносин відіграє визначальну роль і впливає на економічний та інноваційний розвиток господарюючого суб'єкта. І, навпаки, коли трансформація фінансових відносин не врахована в стратегії економіко-інноваційного розвитку, тоді роль і вплив такого процесу недооцінені, що в кінцевому підсумку може позбавити компанію потенційної можливості забезпечити певні конкурентні позиції на ринку.

За джерелом походження трансформації фінансових відносин поділяють на екзогенні та ендогенні. Нагадаємо, що ендогенні (внутрішні) чинники, як правило, вбудовані в економічні відносини системи й у силу цього є частиною механізму її саморозвитку. Вони не носять дезорганізуючого характеру і дають змогу зберегти відносно стійкий стан. На відміну від них екзогенні (зовнішні) чинники можуть носити дезорганізуючий характер і порушувати стійкість системи. При цьому їхній вплив тим сильніше, чим відкритішою є система.

Наступною класифікаційною ознакою, на нашу думку, повинна бути мета перетворень (спрямованість). У цьому сенсі погляди як вітчизняних, так і зарубіжних учених майже повністю співпадають, щоправда, деякі розбіжності існують, насамперед щодо питання стратегічного підпорядкування цілей трансформацій. Варто зауважити, що підходи до формування засад управління розвитком та вибору економічних механізмів трансформацій фінансових відносин змінювалися залежно від пріоритетів його стратегічної динаміки. Апробовані господарською практикою результати теоретичних досліджень указують, що економічною метою перетворень фінансових відносин може бути: формування дієвого організаційно-економічного механізму щодо забезпечення максимальної віддачі від використання фінансових ресурсів; удосконалення системи фінансового менеджменту; підвищення прибутку підприємства за рахунок оптимізації витрат; забезпечення інноваційного розвитку; отримання додаткових економічних вигод; забезпечення високого рівня техніко-технологічного розвитку⁴ підвищення вартості бізнесу тощо. Слід звернути увагу й на те, що впродовж останнього десятиліття до переліку цілей трансформацій було включено і так звані нефінансові: збалансоване зростання, неперервність бізнесу, забезпечення високого рівня конкурентоспромож-

ності, підвищення інвестиційної привабливості, що пояснюється розширенням рамок стратегічних пріоритетів у зв'язку зі змінами конкурентного середовища.

Трансформації фінансових відносин відбуваються під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників, можуть бути спонтанними і спланованими. Суб'єктивним чинником є свідомий вольовий вплив людей, спрямований на її зміну, що означає реформування або модернізацію систем. Однак трансформація може бути наслідком поступових (еволюційних) процесів, що виявляються в кількісних і, відповідно, якісних змінах системи. «Якщо еволюція є необхідною формою, у певному сенсі об'єктивним інструментом, за допомогою якого нагромаджуються зміни, що виявляються вже в трансформаційних процесах, то інструментом суб'єктивним, свідомо створеним людиною, точніше суспільством, певними політичними силами, який сприяє або, навпаки, не сприяє, гальмує, еволюцію та трансформацію, виступають реформи... Реформи визначаються як процес корегування окремих елементів системи, у нашому разі економічної системи, з метою покращання її ефективності» [1, с. 47]. Тобто процес адаптації фінансових відносин до нової траєкторії та накопичення чинників, що призведуть до майбутньої кризи, будемо трактувати як еволюційні трансформації, а момент переходу фінансових відносин до нової траєкторії розвитку вважаємо процесом революційних трансформацій.

За кінцевим результатом трансформація фінансових відносин може бути як позитивною, так і негативною. Це зумовлено всіма ознаками наведеної класифікації трансформації фінансових відносин.

Аналіз літератури та останніх тенденцій дає змогу стверджувати про появу ще однієї форми трансформації фінансових відносин суб'єктів господарювання, а саме цифрової трансформації.

Низка вчених-дослідників намагалася визначити, що таке цифрова трансформація. Багато закордонних авторів посилаються на роботу [2], щоб пояснити технологічну трансформацію в організаційних контекстах, використовуючи такі критерії, як:

- принципова зміна традиційних способів ведення бізнесу шляхом перегляду бізнес-можливостей та/або (внутрішніх або зовнішніх) бізнес-процесів і відносин;
- потенційне залучення стратегічних придбань для придбання нових можливостей або для виходу на новий ринковий простір;
- використання ІТ для кардинальної зміни способу виконання завдань, що надає можливості фірмі діяти на різних ринках, обслуговувати різних клієнтів і отримувати значну конкурентну перевагу [2].

Автори [3] пропонують сім специфічних вимірів для опису технологій переходної трансформації:

- зміни в процесах;
- створення нових організацій;
- зміна відносин;
- зміна досвіду користувача;
- зміна ринків;
- зміна кількості клієнтів;
- руйнівний вплив.

Технологія повинна впливати на три або більше цих вимірів, щоб бути класифікованою як трансформаційна [3].

Найближчим часом усі галузі, ринки, напрями діяльності будуть переорієнтовані відповідно до

вимог нових цифрових економічних моделей: технології великих даних, машинного навчання, розподілених реєстрів, роботизації, розумних речей, віртуальної і доповненої реальності, бездротового зв'язку і багато інших. Як показує тенденція нашого часу, глобальний перехід до цифрових технологій неминучий. Людям стане простіше і зручніше проводити всі розрахунки у цифровій формі, тим самим заощадити час та гроші, особливо коли виробництво й усі операційні процеси стануть розумними і повністю автоматизованими. Цифровізацію, або діджиталізацію (від англ. Digital – цифровий), уже можна вносити в словники як омоніми через велику кількість значень. Зокрема, на державному рівні в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. цифровізацією називають насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливило інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створило кіберфізичний простір [4]. Цифровізація – це засіб отримання гнучких бізнес-процесів, що дає клієнтам відмінний результат, а власникам – більш високий прибуток [5]. Цифрова трансформація – це перехід компанії до цифрового бізнесу за допомогою зміни організаційної культури, впровадження сучасних інформаційних технологій, які розширюють межі організації. Так, будь-яка компанія, здійснюючи свою діяльність, стикається з постійно зростаючим потоком даних, який стає основою економічного аналізу і дає змогу дослідити закономірності функціонування сучасних соціально-економічних систем. Головну роль тепер грає не володіння будь-яким ресурсом, а наявність даних про цей ресурс і можливість їх використання для планування своєї діяльності [6].

Явище цифровізації обговорювалося в контексті цифрової трансформації в роботі [7], де цифрове перетворення було визначено як «використання нових цифрових технологій (соціальні медіа, мобільні телефони, аналітика або вбудовані пристрої), що дають змогу покращити бізнес (наприклад, підвищити рівень обслуговування клієнтів, оптимізувати операції або створити нові бізнес-моделі)» [7]. Автори [8] акцентують, що мегатренди (наприклад, глобалізація, економіка спільного використання, революція в технологічних потребах), а також споживчі тенденції (наприклад, індивідуалізація та персоналізація) є важливими чинниками такої цифрової трансформації.

Концепція цифрової трансформації несе в собі три основні переваги, актуальні для будь-якого виду бізнесу. Перше – підвищення ефективності існуючої інфраструктури, друге – виникнення якісно нових бізнес-моделей і третє – збільшення виручки або скорочення витрат у наявних бізнес-моделях. Цифрова трансформація бізнесу виходить далеко за рамки індустрії інформаційно-комп'ютерних технологій, вона має вплив на весь ланцюжок вартості. Зокрема, можна розглянути такі три напрями, в яких можуть використовуватися нові цифрові технології:

- Пошук клієнтів: фірми можуть застосовувати цифрову інформацію та соцмережі, щоб залучати своїх клієнтів новими способами. Наприклад, вони можуть створювати спільноти цифрових користувачів для надання додаткової вартості.
- Операційні процеси: цифрові технології дають змогу досягти великих результатів в опера-

ційній діяльності в процесах по всіх етапах ланцюга вартості.

• Бізнес-моделі: цифрова трансформація дає змогу розробляти абсолютно нові форми створення та отримання вартості.

Наслідки цифрової трансформації в бізнес-моделях різноманітні. Наприклад, цифрові технології дають змогу переорієнтувати межі фірм на більш глобальні рівні. Загальні цифрові моделі бізнесу, як правило, призводять до більш високого рівня взаємодії між різними учасниками. Такі підприємства, як правило, конкурують у більших масштабах, аніж традиційні підприємства, через низькі географічні межі та потреби в ресурсах для задоволення клієнтів. Оскільки витрати на пошук та спілкування значно знизилися, операційні витрати, як правило, набагато нижчі, ніж для традиційних підприємств. Інтернет-технології посилюють рівень конкуренції, скоротили вхідні бар'єри, призвели до більшої кількості товарів-замінників і збільшили силу споживачів. Отже, можливості отримання прибутку зменшилися в більшості галузей. І, як наслідок, цифрові підприємства стимулюють економічний розвиток середовища, що часто характеризується динамічною конкуренцією та високим споживчим надлишком.

Кардинальні зміни вже найближчим часом чекають усі традиційні галузі економіки. Тільки ті, хто добре підготується сьогодні, зможуть завтра обіграти конкурентів. Перевага першого гравця буде феноменальною, оскільки підготовка до переходу на цифрові технології вимагає часу, значних ресурсів і фундаментального реформування культури компанії. У результаті формула конкуренції «я теж» не спрацює, і багато компаній виявляться вилученими з джерел прибутку у своїх галузях у майбутньому.

Усі компанії, які зрозуміли важливість цифрової трансформації, можна поділити на три етапи за їхньою цифровою зрілістю.

Перший етап. На цьому етапі для компаній характерні інвестиції в новітні цифрові інструменти на зразок дронів для доставки вантажів на віддалені виробничі майданчики, AR-окулярів і т. п. При цьому у керівників немає розуміння, як усе це пов'язано з бізнесом у цілому. Одна промислова компанія інвестувала десятки мільйонів доларів у спільний проект із розроблення безпілотних вантажівок, хоча логістика вантажів становить менше відсотка в загальній питомій собівартості. Навіть якщо розробка буде успішною, за наявних обмежень інфраструктури та покриття 4G ефект від дорогої інновації на балансі прибутків і збитків позначиться незначно.

Другий етап. Компанії розставляють пріоритети інвестування у цифрові проекти. Система повідомить, де цифрові рішення можуть створити найбільшу вартість для існуючої бізнес-моделі компанії, які інвестиції потрібні, який очікуваний ефект від упровадження, оцінюються й ризики зміни існуючої бізнес-моделі за рахунок упровадження нових цифрових технологій у галузі. Компанії вчаться формувати збалансований портфель цифрових проектів на найближчу і довгострокову перспективу, вибудовувати систему його моніторингу та оновлення.

Третій етап. У компанії є ефективна стратегія цифровізації, яка дає змогу структурувати зусилля і використовувати «опорні точки» за участю в багатообіцяючих «цифрових боях». У того ж Uber спочатку не було розуміння, що компанія рушить, наприклад, у бік безпілотних

перевезень. Але вона чітко сформулювала для себе цифрове майбутнє – «за допомогою технологій зв'язати пасажирів і водіїв». Першими опорними точками для Uber було створення зручного додатку за викликом водія і можливість оплати послуг банківською картою. Уже в рамках другої хвилі був запущений сервіс фірмового таксі, потім послідували сервіси UberX (більш демократичне таксі), сервіс спільних поїздок Uber pool, а також проект OTTO – розвиток безпілотних вантажних перевезень.

Успішні прототипи дають бізнесу можливість відчувати цінність цифровізації, але компанія не може отримати всю можливу вигоду від упровадження в силу недостатньої спроможності розгорнути ці технології на всю операційну діяльність. І топ-менеджмент розуміє, що бізнесу потрібна повна цифрова трансформація, добре продумана й структурована, щоб осідлати хвилю цифрових змін і не упустити можливість доступу до джерел прибутку в майбутньому. Різним компаніям потрібен різний час на те, щоб вирости з першого етапу і досягти третього, з різних причин, як внутрішніх, так і залежних від ринку.

Опитування, проведене Cisco в рамках Форуму «Інтуїтивна мережа», що відбувся в Києві у листопаді 2017 р., підтвердило важливість цифрових перетворень для українського ринку: 38% респондентів зазначили, що спостерігають істотний вплив цього тренду на бізнес-стратегію їхніх компаній, який триватиме протягом одного-трьох років, а 50% – вплив до певної міри. Саме тому, щоб управляти постійно зростаючим трафіком, потрібні засоби автоматизації, які замінять «ручні» процеси налаштування й управління мережевими ресурсами. Очевидне й першорядне значення захисту інформації, адже інформація – основний стратегічний ресурс, від якого рівною мірою залежить успіх як окремих підприємств, так і держав [9].

Більше половини опитаних – 56% – стурбовані питанням кібербезпеки, 39% – дуже стурбовані і лише 5% не переймаються ним зовсім. Показово, що за останні 12–18 місяців тільки 3% респондентів не стикалися з інцидентами в галузі IT-безпеки. За цей період серед таких інцидентів частіше за інші називали віруси, поштовий спам і фішингову пошту, трояни, DDoS-атаки і програми-вимагачі. Ці атаки призводили до відмови систем (31% відповідей) та знищення даних (20%). Щодо основної перешкоди для забезпечення захисту від кіберзагроз, то тут із великим відривом серед відповідей лідирували бюджетні обмеження. На думку респондентів, вони ж посідають чільне місце в переліку перешкод на шляху цифровізації їхніх компаній (49%). За ними йде небачення керівництвом взаємозв'язку цього тренду з бізнесом (14%), а також недостатнє розуміння того, що таке цифровізація і що вона може принести компанії (13%) [9].

Висновки і пропозиції. Безперечно, цифрові перетворення бізнесу несуть за собою й цифрову трансформацію всіх елементів ділових відносин, зокрема фінансових. Очевидно, що цифрові технології можуть забезпечити кардинальні зміни таких відносин. Наприклад, Інтернет-платформи дають змогу покупцям і продавцям обійти посередників. Зокрема, такий ефект можна побачити у брокерському секторі. Інституційні інвестори використовують алгоритмічну торгівлю, розумну маршрутизацію або прямий доступ до ринку. Подібні технології забезпечують самостійну тор-

гівлю й означають зниження витрат для потенційних інституційних інвесторів, тому вони прагнуть пропустити традиційного брокера в ланцюжку створення вартості. Контроль торгівлі, актуальність і анонімність є подальшими намірами для інституційних інвесторів прийняти ці технології. Крім того, електронні брокери пропонують брокерські послуги самообслуговування, такі як торгівля за нижчою ціною, ніж традиційні роздрібні брокери. Це також ставить під сумнів бізнес-модель традиційних роздрібних брокерів. Нові альтернативні електронні торгові платформи атакують існуючі біржі.

Як приклад цифрових трансформацій фінансових відносин можна навести бізнес-моделі з підтримкою ІТ, такі як платформи для кредитування від людини до особи, що кидають виклик традиційним банкам. Ці посередницькі функції традиційно були компетенцією банків та кредитних компаній. Не банки починають конкурувати з традиційними гравцями у сфері фінансових послуг, кардинально трансформуючи фінансові відносини між суб'єктами господарювання та фінансовими установами. Отже, у сфері фінансових послуг відбувається перехід від фізичного до цифрового характеру.

Список використаних джерел:

1. Зайцев Ю.К. Трансформаційна економіка : навчально-методичний посібник / Ю.К. Зайцев та ін. Київ : КНЕУ, 2008. 612 с.
2. Dehning B., Richardson V.J., Zmud R.W. The Value Relevance of Announcements of Transformational Information Technology Investments. *MIS Quarterly*. 2003. Vol. 27. № 4. P. 637–656.
3. Impactful Research on Transformational Information Technology: an Opportunity to Inform New Audiences / H.C. Lucas et al. *MIS Quarterly*. 2013. Vol. 37. № 2. P. 371–382.
4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npsas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi> (дата звернення: 27.05.2019).
5. Automation. URL : <http://ua.automation.com/content/chto-takoe-cifrovizacija-predpriyatija/> (дата звернення: 15.05.2019).
6. Джулий Л.В., Емчу Л.В. Информационные системы и их роль в деятельности современных предприятий. *Perspectiv eeconomic and management issues Collectionof scientific articles. Scientific journal “Economics and finance”, “East West”*. Association for Advanced Studies and Higher Education. 2015. С. 130–134.
7. Embracing Digital Technology / M. Fitzgerald et al. *MIT Sloan Management Review*. 2013. P. 1–12.
8. Seeger G., Bick M. Mega and Consumer Trends – Towards Car-Independent Mobile Applications. *International Conference on Mobile Business*. Berlin, 2013.
9. Боднар О. Цифровізація та конкурентоспроможність бізнесу – ключові драйвери розвитку української економіки. *Бізнес*. URL : <https://business.ua/litsa/item/2452-tsfrovizatsiya-ta-konkurentospromozhnist-biznesu-klyuchovi-drajveri-rozvitku-ukrajinskoji-ekonomiki> (дата звернення: 25.05.2019).
10. Czesla T. A Literature Review on Digital Transformation in the Financial Service Industry. 2014. BLED. 2014. Proceedings. 18. URL : <https://aisel.aisnet.org/bled2014/18> (дата звернення: 27.05.2019).

References:

1. Zaitsev Yu. K. (2008) Transformatsiina ekonomika [Transformational economy]. Kyiv: Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad “Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet im. Vadyma Hetmana”. (in Ukrainian)
2. Dehning B., Richardson V. J., Zmud, R. W. (2003) The Value Relevance of Announcements of Transformational Information Technology Investments. *MIS Quarterly*, vol. 27, no. 4, pp. 637-656.
3. Lucas H. C., Agarwal R., Clemons E. K., El Sawy O. A., Weber B. (2013) Impactful Research on Transformational Information Technology: an Opportunity to Inform New Audiences. *MIS Quarterly*, vol. 37, no. 2, pp. 371-382.
4. Kabinet Ministriv Ukrainy (2018) Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii [On approval of the Concept of Development of the Digital Economy and Society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the plan of measures for its implementation]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npsas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi> (accessed 27 May 2019).
5. Automation (2019). Available at: <http://ua.automation.com/content/chto-takoe-cifrovizacija-predpriyatija> (accessed 15 May 2019).
6. Dzhulyi L.V., Emchu L.V. (2015) Ynformatsyonnye systemy u ykh rol v deiatelnosti sovremennukh predpriyatyi [Information systems and their role in the activities of modern enterprises]. *Perspectiv eeconomic and management issues Collectionof scientific articles. Scientific journal “Economics and finance”, “East West”* Association for Advanced Studies and Higher Education, pp. 130-134.
7. Fitzgerald M., Kruschwitz N., Bonnet D., Welch M. (2013) Embracing Digital Technology. *MIT Sloan Management Review*, pp. 1-12.
8. Seeger G., Bick M. (2013) Mega and Consumer Trends – Towards Car-Independent Mobile Applications. *International Conference on Mobile Business*, Berlin
9. Oleh Bodnar. Tsyfrovizatsiia ta konkurentospromozhnist biznesu – kliuchovi draivery rozvytku ukrainiskoi ekonomiky [Digitalization and business competitiveness are key drivers of the Ukrainian economy's development]. Available at: <https://business.ua/litsa/item/2452-tsfrovizatsiya-ta-konkurentospromozhnist-biznesu-klyuchovi-drajveri-rozvitku-ukrajinskoji-ekonomiki> (accessed 25 May 2019).
10. Czesla, Timo, “A Literature Review on Digital Transformation in the Financial Service Industry” (2014). BLED 2014 Proceedings. 18. <https://aisel.aisnet.org/bled2014/18> (accessed 27 May 2019).

Чмерук Г. Г.
Стороженко О. А.

ГВУЗ «Університет банківського дела»

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ КАК НОВАЯ ФОРМА ТРАНСФОРМАЦИИ ФИНАНСОВЫХ ОТНОШЕНИЙ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Резюме

В статье выделены и проанализированы классификационные виды трансформации финансовых отношений. Подробно рассмотрены некоторые из видов трансформационных процессов их характеристики, примеры, которые имеют место на предприятиях. Анализ литературы и последних тенденций позволяет утверждать о появлении еще одной формы трансформации финансовых отношений субъектов хозяйствования, а именно цифровой трансформации. Проанализированы понятия «цифровизация» и «цифровая трансформация». Выделены три основные преимущества, которые несет в себе концепция цифровой трансформации, актуальные для любого вида бизнеса: повышение эффективности существующей инфраструктуры, возникновение качественно новых бизнес-моделей, увеличение выручки или сокращение затрат в существующих бизнес-моделях. Рассмотрены последствия цифровой трансформации.

Ключевые слова: классификация видов трансформации финансовых отношений, цифровизация, цифровая трансформация, технологии переходной трансформации, цифровая зрелость.

Chmeruk Halyna
Storozhenko Oksana

Banking University

DIGITAL TRANSFORMATION AS A NEW FORM FOR TRANSFORMATION OF FINANCIAL RELATIONS OF SUBJECTS OF BUSINESS

Summary

An important condition for ensuring the effective operation of enterprises in the market is a constant process of their transformation. When planning strategic development in conditions of increasing competition in Ukrainian markets, on the one hand, and prolonged monopolization of many markets, on the other hand, in practice, there is a need to make managerial decisions regarding the choice of certain directions and types of transformations of enterprises seeking to improve their competitive position. It is clear that digital transformation of the business entails a digital transformation of all elements of business relations, including financial relations. In the conditions of evolutionary transformation processes in the economic system of Ukraine undeniably need to adjust and approaches related to the organization, regulation and planning of financial relations, the implementation of control by the state for their efficiency and effectiveness. In accordance with such interpretations it can be argued that the financial relations and economic development of the country should be coordinated, which should determine the organization and mechanisms for stabilizing financial relations. The methodology for studying the transformations of financial relations must include an aspect of the classification of the research object or its individual components. The classification marks of the transformation of financial relations are distinguished and analyzed in the article. Some of the types of transformation processes are considered in detail, their characteristics, examples that take place at the enterprises. The analysis of literature and recent trends suggests the emergence of another form of transformation of financial relations of business entities, namely digital transformation. The concepts of “digitalization” and “digital transformation” are analyzed. There are three main advantages that embody the concept of digital transformation that are relevant to any type of business: increasing the efficiency of existing infrastructure, creating qualitatively new business models, increasing revenue or reducing costs in existing business models. The effects of digital transformation are also considered.

Keywords: classification of types of transformation of financial relations, digitalization, digital transformation, technologies of transitional transformation, digital maturity.